

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ
ENGELLİLER ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ
ESKİŞEHİR

Çocuk İstismarını ve İhmalini Önlemede
Toplumsal Duyarlılığın Artırılması Amacıyla

ÇOCUKLARA YÖNELİK EĞİTİM MATERYALLERİ HAZIRLANMASI

Yard.Doç.Dr. Ayten Düzkantar-Uysal
ANADOLU ÜNİVERSİTESİ
ENGELLİLER ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ
Eskisehir
E-mail: auysal@anadolu.edu.tr

- Çocukları sever misiniz?

– Başkasının çocuğunu

- Sevginizi nasıl gösterirsiniz?

- Çocuđunuz sevilsin ister misiniz?

- Farklı yaştaki çocuklara sevgi gsteriminizi nasıl farklılaştırırsınız?

ANADOLU UNIVERSITY

Research Institute for the Handicapped

HEM SANIĞI

HEM MADURU

BİZ YETİŞTİRİYOR MUYUZ?

- Eğitim materyali hazırlanabilmesi için,
- öğretim yapılacak konunun belirlenmesi,
 - içeriğin netleřtirilmesi,
 - içeriđinin analiz edilmesi,
 - içeriğin anlaşılması açısından hedef kitle özelliklerinin değerlendirilmesi,
 - içerik ve hedef kitle özelliğine göre aracın tasarlanması ve geliştirilmesi gerekmektedir.

Çocuk istismarı ve İhmaline ilişkin çocuklara yönelik materyal geliştirilebilmesi içinde aynı sürecin işletilmesi gerekmektedir.

Çocuklara yönelik pek çok konuda istismarın yapılabileceği bilinen bir gerçektir.

Ancak, bunlardan biri olan 'cinsel istismar' kelimelerle tanımlanamayacak kadar çok duygunun bir arada yaşanmasına neden olan türüdür.

Çocuklar, kendine yönelen yetişkin ilgisinin sonuçlarını kestirebilecek düzeyde uzun vadeli ön görüye sahip olamazlar.

Ayrıca, yetişkinler kendi gelişim düzeylerindeki bireylere bile ustalıkla kandırma girişimleri tasarlayabilmektedirler.

Taciz eden de korumaya çalışan da bir yetişkin olduğundan, çocuklara hangi yetişkine izin vermesinin doğru olacağını öğretmek gerekir.

İstismar ve ihmali önlemek üzere yapılan planlamaların çoğu yetişkinlere yöneliktir.

Çocuk kendi kendini geliştirme, yöneltme, yönetme ve koruma bağlamında yetişkin desteğine gereksinim duyan birey olarak düşünülmektedir.

Bu düşünce biçimi büyük bir oranda doğru olmasına rağmen, bu anlayışla yapılan çalışmalar çocuk istismarını azaltmamıştır.

Bu sonuç bize çok yönlü çalışmalar yapılması için uyarı niteliği taşımaktadır.

Çocuk istismarı ve ihmali önlemede yetişkinlere yapılan çalışmaların kısa dönemli bir planlama olarak düşünülmesi gerekir.

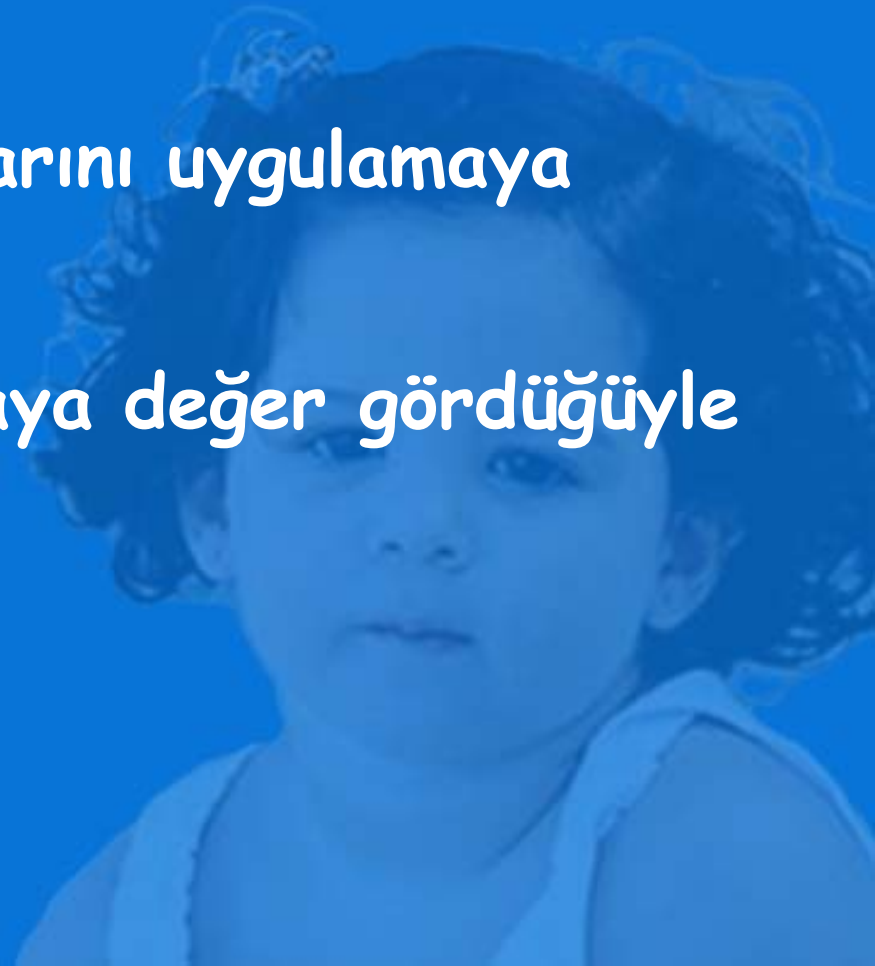
Kısa dönemli planlarda, hedef kitlenin talebi olmaksızın onun adına haklarının korunması fikriyle hareket edilir.

Bu durumda çocuğun ne kadar korunacağı;

- yetişkinin kendisine yapılan eğitim çalışmasından neler edindiği,
- öğrendiklerinden ne kadarını uygulamaya koyduğu ya da
- neleri uygulamaya koymaya değer gördüğüyle ilgilidir.

Yetişkinde olsa insanlar dinledikleri veya gözledikleri her Şeyi ğrenemeyebilirler. ğrenilenlerin tümünü hemen uygulamaya koyamayabilirler.

Günümüzde halen istismarın giderek artan Şekilde sürüyor olması bu konuda yalnızca yetişkinlerin eğitimiyle istenilen sonuca ulaşılamayacağını aēıkēa ortaya koymaktadır.

Asıl olan hedef kitlenin, kendi hakları konusunda bilinç geliştirmesine yardımcı olarak sömürülmesinin, taciz edilmesinin önlenmesidir.

Bu anlayışla yapılacak çalışmaların; uzun vadeli olarak, sistematik bir şekilde ve sürekliliği sağlanarak planlanması ve uygulanması gerekir.

Konu çocuk istismarı olduğunda çocuğa istismar ve ihmalin ne olduğu ve neler yapması gerektiği ya da nereden yardım talep edeceği öğretilmelidir.

Bu öğretimin üç farklı etkisi vardı:

- Kendini korumayı öğrenen çocuk için her an bir yetişkin gözetimi (ki zaten sağlanamamaktadır) gereksinimi duyulmaz,
- Kendini korumayı öğrenmiş bir çocuğa hiçbir yetişkinde rahatlıkla istismar edebileceği fikri oluşmaz,
- Asıl önemlisi kendisi için yapılmasını istemediği bir şeyi yaşantısının hiçbir döneminde bir başka birey içinde yapmama fikrinin gelişmesine yardımcı olur.

Üçüncü madde uzun vadeli olarak düşünüldüğünde, İstismar ve ihmalle başa çıkmanın en etkili ve kalıcı yolu olarak görülmektedir.

Eğer eylem sonrası cezalandırma girişimleri olumlu sonuç vermiş olsaydı, yeryüzünde hiçbir suç türünün kalmaması gerekirdi.

Ancak, yaşananlar bu beklentinin tam aksini göstermektedir. Bu nedenle, farklı bakış açısıyla desenlenmiş değişik girişimlerin uygulamaya konması gerekmektedir.

Bunlardan biri de bireye başkasını taciz etmeme ve kendine yapılan istismar girişimleriyle başa çıkmayı öğretmektir.

Çocuklar gelişim alanlarının tümünde kendini geliştirme dirimine sahiplerdir.

Buna rağmen, çocukların gelişimleri eğitim-öğretim ile desteklenerek, edinimlerinin gelişimsel normların sınırları içinde olması sağlanmaya çalışılmaktadır.

Günümüzde, ebeveynler çocuklarının gelişimlerini oldukça yakından takip etmelerine karşın bu izleme yoğun olarak fiziksel ve bilişsel (özellikle akademik) gelişime ve sınırlı olarak da çocuklarının sosyal gelişim alanlarıyla ilgilidir.

Ancak, bir gelişim alanı vardır ki, bu alanda çocukların ne gelişimleri değerlendirilir, ne de eğitimleri yapılır. Bu gelişim alanı cinsel gelişim alanıdır.

Cinsel gelişim, alanı birey için diğer gelişim alanları kadar önemlidir.

Bireyin fiziksel gelişimiyle paralellik gösteren bu alan, zihin gelişimiyle etkileşerek sosyal gelişim alanına tetikleyici bir etki yapar.

Bireyin ahlaki ve duygusal gelişimi de cinsiyete göre şekillendirildiğinden, cinse özgü gelişimsel özelliklerden etkilenmesi kaçınılmazdır.

Çocuklara her gelişim alanına yönelik bilgi, beceri ya da deneyim kazandırmak için yaptığımız etkileşimler öğretim süreci olarak tanımlanabilir.

Öğretim amaçlı etkileşimde bilgi kaynağının (öğretmen,uzman,v.b.) donanımlı olması gerekir.

Bu donanım, olası her türlü istismar ve ihmalin bilinmesini, bunlara ilişkin aktarılacak içeriğin belirlenmesini, aktarımın süreç içindeki aşamalarının ve akışının planlamasını, yaptığı planlamanın paydaşlarına bunu en iyi şekilde aktarılabilmesini gerektirir.

Aktarılması planlanan bilgi ve becerinin, hedef bireyin anlayacağı biçimde ve dil düzeyinde uyarlaması gerekir.

Bir başka beklenti, aktarım gerçekleştiikten sonra hedeflenen bilgi, beceri düzeyinde farklılık oluşmasıdır.

Bu etkinin de değerlendirerek, gerektiğinde, yeni etkileşimlerin planlaması gerekir. Bu eğitimi planlayarak yürütebilmesi için öğretmenlerimizin ve çocuk gelişimi ile ilgili çalışanların da mutlak eğitimden geçirilmesi gerekir.

Cinsel gelişim alanına yönelik yapılacak eğitim planlamaları, **'Cinsel Eğitim'** başlığı altında ele alınmaktadır.

Ancak cinsel eğitim kamuoyunun bir kesiminde farklı anlamlarda da kullanıldığından yanlış anlamalara neden olabilmektedir.

Bu nedenle, bu aşamada **Cinsel Eğitim**, çocuğun tüm gelişim alanlarındaki gelişiminin takip edilerek cinsiyetine uygun rollerini kabul etmesine, kendi cinsi ile karşı cinsin özelliklerini anlamasına, kendi cinsiyetiyle ilgili özelliklerle bir bütünlük içinde yaşamasına yardımcı olmak amacıyla verilen **bilgilendirme ve bilinçlendirme çalışmaları** olarak tanımlamak ortak bir bakış açısı yaratma adına yararlı olacaktır.

Çocuklukta başlaması gereken cinsel eğitim, bireyde cinsellik kavramının gelişimiyle ergenlik döneminde birinci aşamasını tamamlamaktadır.

Bu dönemde verilen eğitime 'Cinsiyet Eğitimi' denmektedir.

Cinsiyet eğitiminde daha çok, bireyin kendi cinsiyetini fark etmesi, ayırt etmesi ve tanımlamasının yanında, cinsiyetine özgü belirlenmiş rol ve kuralların benimsetilmesi çalışmaları yapılır.

Cinsel eğitimin ikinci aşamasında ise,

- cinsiyetiyle ilgili vücudunda oluşan değişimleri fark etme,
- kabullenme,
- vucut bakımı ve temizliğini sağlama,
- kendine ve çevreye zarar vermeden cinsiyetine uygun cinsel girişimler başlatma ve
- toplumsal normları da göz önünde bulundurarak sürdürmeye yönelik anlayış geliştirme çalışmaları yapılır.

- Cinsel eğitim planlamasında gelişimsel yaklaşım, diğer gelişim alanlarında olduğu gibi bu gelişim alanı için de rehber olarak benimsenebilir.
- **Cinsel Kimliğini Benimsetme**, cinsel kimliği farketme Anal dönemde (18-36 ay) başlayan ve Fallik dönemde (36-60.ay) cinsel korunum gelişimiyle devam eden bir süreçtir.
- Latent Dönemde (6-11 yaş) pekiştirilen cinsel kimliğin yaşantıların niteliğine göre Genital dönemde yeniden sorgulandığı da bilinmektedir.

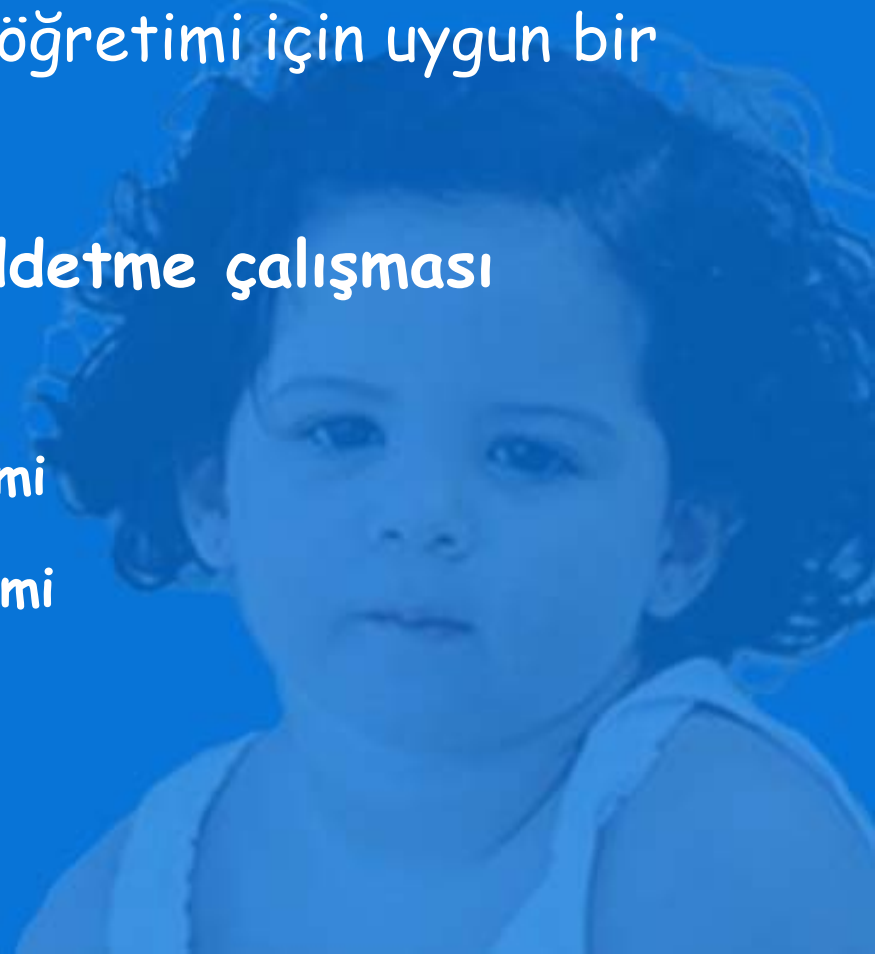

Anal dönem (18-36.ay), Bu dönem cinsel tacize karşı korunma eğitiminin başlangıcını oluşturacak ebeveyn tepkilerinin başlatılması gereken bir dönem olarak da önemlidir.

- Bu dönem zeka gelişiminde işlem öncesi dönemin, sembolik evresi olarak adlandırılır. Çocuk duyu-devin dönemindeki kişi ve nesnelere etkileşme girişimlerine dayalı kişi ve nesnelere sembollerle ilişkilendirir
- **Fallik dönem (36-60.ay),** Bu dönemde çocukta gelişen sınıflama ve sıralama becerilerine dayalı olarak tacizden korunmada **Güven Çemberi** çalışmasının yapılabileceği dönemdir.

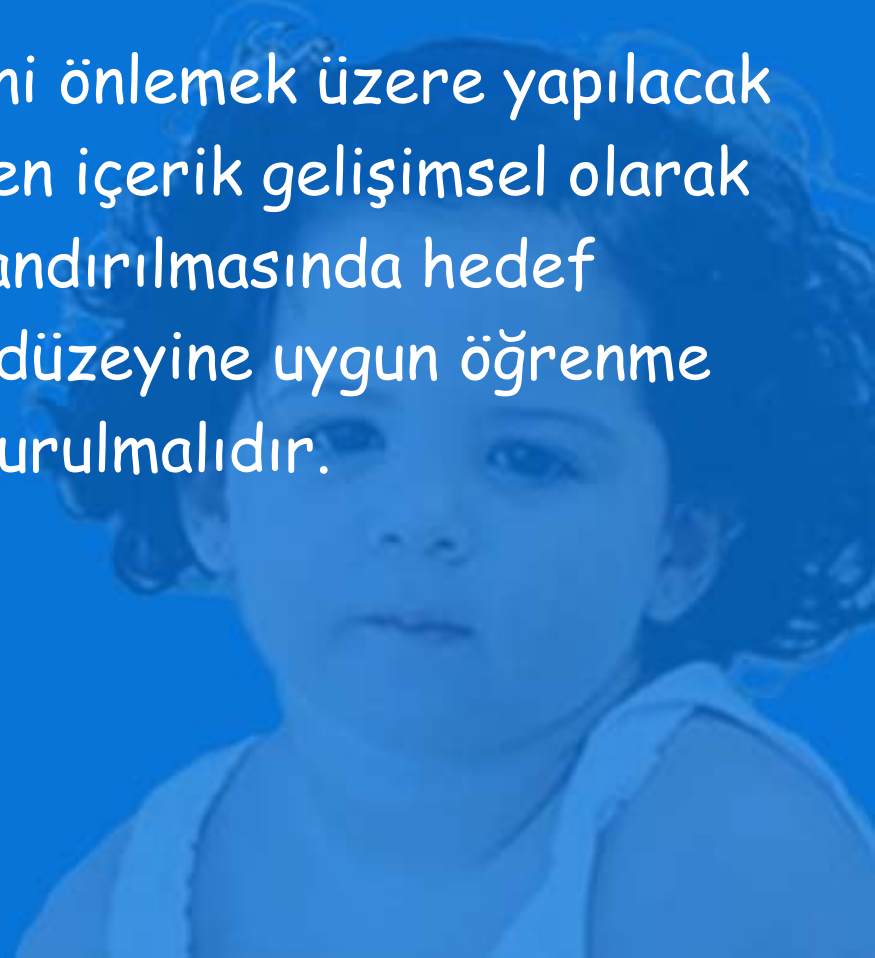

- **İzinsiz Fiziksel Teması Reddetme**, Latent dönemde (6-11yaş) kaşıt cins yetişkine sevgi ile yönelimin olumsuz sonuçlanmaması için bu dönem başında izinsiz fiziksel teması reddetmenin öğretilimi için uygun bir dönemdir.
- **İzinsiz Fiziksel Teması Reddetme çalışması sırasında**
 - izin alma ve izin verme öğretilimi
 - İyi ve Kötü dokunmanın öğretilimi

- Okulda yaşıtı karşı cinse tepkili yönelimin önüne geçilmesi için de izinsiz fiziksel temasta bulunmama çalışılmalıdır
- Çocukların istismar ve ihmali önlemek üzere yapılacak öğretim etkileşimi planlanırken içerik gelişimsel olarak belirlense de bu içeriğin kazandırılmasında hedef kitlenin farklı yaş ve gelişim düzeyine uygun öğrenme özellikleri göz önünde bulundurulmalıdır.

- Öğretimin etkili ve kalıcı olmasını sağlamanın bir başka yolu da görselleştirmedir.
- Cinsel eğitimde görsel öğretim materyali geliştirme konusunda henüz yeteri kadar çalışma mevcut değildir.
- Öğretim materyali geliştirme alanında çalışan uzmanlarımızla işbirliği yaparak çalışmak mutlaka işimizi kolaylaştıracaktır.
- Çocuk gelişimini iyi bilen, gelişime paralel bilişsel ve dil gelişim düzeyine uygun görselleştirmeler planlayabilecek öğretim materyali tasarımcıları ile etkin öğretim yöntemlerinin kullanıldığı öğretim planlamalarında kullanılacak araçlar oluşturulduğunda cinsel eğitim sorunu kolaylıkla aşılabilecektir.

Görselleştirmeler; çizimlerle resimlerle, fotoğraflarla, kuklalarla, çizgi film ve animasyonlarla yapılabilmektedir.

Bu görselleştirmeler, gelişime paralel dil düzeyiyle öykülendirildiğinde, çocukların öğretimsel girdilerini arttırmak mümkün olacaktır.

Son dönemde yaygın olarak kullanılan öğretim yöntemlerinden biri video ile model olma dır. Gözleyerek öğrenme kuramını temel alan bu öğretim yöntemi hem normal hem de özel gereksinimli bireylerin öğretim etkileşimlerinde kullanılmaktadır.

Çocuklar için oldukça cazip olan bir başka araç ise bilgisayar oyunlarıdır.

Sadece görsel değil aynı zamanda etkileşime izin veren bu araçlar kendi kendine öğrenmeyi ve pekiştirici tekrarları da mümkün kılmaktadır.

Toplumsal değerlere paralel geliştirilmiş cinsel eğitim program içeriği netleştirildiğinde bu programın her aşaması için senaryosu hazırlanmış oyun etkileşimleri hazırlanabilir.

Bu durumda bilgisayar programcılarıyla ve tasarımcılarıyla işbirliği içinde çalışmalar yapıldığında, kendi etkileşimine dayalı geri bildirimli öğrenme fırsatlarının tekrarlı biçimde oluşturulması mümkün olabilir.

Sonuç olarak, Çocuk istismar ve ihmalinin azaltılmasında farklı alan uzmanları birlikte çalıştığında baş edilebilecek bir durum olarak değerlendirilebilir.

Ancak, istismar sonrası cezai yaptırımların arttırılması gerektiği inancına dayalı olan klasik görüşün alternatif uygulamalarla aşılması gerektiği konusunda hemfikir olmamız gerekmektedir.

Bunun için öncelikle eğitim programı içeriği belirlenerek çocukların ilgisini çeken araçlarla öğrenme etkileşimleri planlanmalıdır. Çocuklarımıza güvenerek uzun vadeli çözümleri kararlı biçimde sürdürülmelidir.

ANADOLU UNIVERSITY

Research Institute for the Handicapped

beni
dinlediđiniz için
teřekkür ederim

